

Περιεχόμενα

1. ΝΕΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΜΠΑΝΑΚΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ 21/09/2023 σελ. 15
2. ΤΡΙΕΤΙΕΣ ΠΟΙΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΑΙ ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΑ	ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 21/09/2023 σελ. 21,24
3. ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ	ΤΥΠΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ 21/09/2023 σελ. 4
4. ΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ ΑΠΟ ΤΟ 2025 ΓΙΑΤΙ ΣΥΜΦΕΡΕΙ Η ΕΞΟΔΟΣ ΦΕΤΟΣ	ΤΑ ΝΕΑ 21/09/2023 σελ. 17, 19
5. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ	ΤΑ ΝΕΑ 21/09/2023 σελ. 17, 18
6. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΟΙ ΛΙΓΩΤΕΡΕΣ ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ	ΕΣΤΙΑ 21/09/2023 σελ. 1, 4
7. ΤΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΝΟΜΕΥΕΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ...	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ 01/09/2023 σελ. 96

Με πληροφορίες από ΑΠΕ-ΜΠΕ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Δυσοίωνα σενάρια

» Ο χαμηλότερος στην Ευρώπη ο ρυθμός αναπαραγωγής

Ο πληθυσμός στην Ελλάδα έχει αρχίσει να μειώνεται σε απόλυτα νούμερα από το 2010. Πλέον οι θάνατοι είναι περισσότεροι από τις γεννήσεις. Ενώ το 2010 καταγράφηκαν 114.766 γεννήσεις έναντι 109.084 θανάτων δέκα χρόνια αργότερα καταγράφηκαν 84.717 γεννήσεις έναντι 131.084 θανάτων.

Στη χώρα μας ο ρυθμός αναπαραγωγής είναι ο χαμηλότερος στην Ευρώπη και ένας από τους χαμηλότερους παγκοσμίως. Ενώ το όριο σταθερότητας αναπαραγωγής είναι 2,1 παιδιά ανά γυναίκα, στην Ελλάδα είναι 1,3.

Τα παραπάνω ανέφερε ο ομότιμος **καθηγητής του Πανεπιστημίου Πειραιώς** και επικεφαλής της ερευνητικής ομάδας της επικείμενης μελέτης για το θέμα «της υγιούς και ενεργούς γήρανσης στην Ελλάδα», **Μιλτιάδης Νεκτάριος** στη διάρκεια εκδήλωσης για το δημογραφικό, την υπογεννητικότητα και τη γήρανση του πληθυσμού που διοργάνωσε ο Ιατρικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο της 87ης ΔΕΘ.

«Η υγιής και ενεργός γήρανση είναι δύο από τα εργαλεία που προκύπτουν από την ανάλυση του προβλήματος προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι συνέπειές του. Η ενεργός γήρανση έχει σχέση με την αύξηση του εργατικού πληθυσμού, δηλαδή των εργαζομένων σε κοινωνία και οικονομία. Στην Ελλάδα λόγω της γήρανσης έχει αρχίσει και μειώνεται αυτός ο πληθυσμός από το 2010, σε απόλυτα νούμερα, και θα πρέπει να κινητοποιήσουμε την αύξηση απασχόλησης εργαζομένων γυναικών, την εργαζομένων νέων κάτω των 25 ετών -όπου είμαστε στα χαμηλότερα ποσοστά σε όλη την Ευρώπη- και συνταξιούχων. Τώρα υπάρχει ανάγκη να δουλέψουν και οι μεγαλύτεροι -όσο μπορούν φυσικά- διότι τους χρειαζόμαστε κι όσο περνάνε οι δεκαετίες αυτό θα γίνεται ακόμη πιο επείγον» ανέφερε ο κ Νεκτάριος.

Ο κ. Νεκτάριος μίλησε για τάση γήρανσης όχι μόνο στο δυτικό αλλά και στο «δεύτερο και τρίτο κόσμο». «Να φανταστείτε», είπε χαρακτηριστικά, «ότι ακόμη και η Κίνα αντιμετωπίζει πρόβλημα γήρανσης του πληθυσμού». «Οι

σιμότητες διότι η ιατρική έχει κάνει θαύματα στο δυτικό κόσμο, οι συνθήκες υγιεινής και οι διατροφικές συνθήκες έχουν βελτιωθεί. Επίσης έχει αυξηθεί το προσδόκιμο ζωής. Να σκεφτείτε ότι στην αρχή του 20ου αιώνα οι άνθρωποι ζούσαμε κατά μέσο όρο ... 40 χρόνια. Σήμερα ζούμε ως τα 85. Ωστόσο σε πολλές κοινωνίες όπου δεν υφίστανται αυτές οι συνθήκες το προσδόκιμο ζωής παραμένει χαμηλό, γύρω στα 50 χρόνια» ανέφερε ο κ. Νεκτάριος.

Η διευθύντρια ερευνών της **διαΝΕΟσις Φαίη Μακαντάση** μίλησε για όλα τα δυσοίωνα σενάρια των ερευνών σε σχέση με τον πληθυσμό της Ελλάδας τονίζοντας ότι το δημογραφικό έχει τις ρίζες του σε παλαιότερες γενιές διότι από το 1940 έχουμε μειώσεις στους δείκτες γονιμότητας. «Αν δεν αλλάξουν οι σημερινές συνθήκες και οι βασικοί παράγοντες του προβλήματος τότε, όπως επισημαίνουν οι μελετητές, θα κάνουμε λόγο για **μείωση του πληθυσμού στην Ελλάδα στο μισό**. Την ίδια ώρα, από τα τελευταία χρόνια της οικονομικής κρίσης ως σήμερα έχουν φύγει από την Ελλάδα χιλιάδες εργαζόμενοι και μάλιστα υψηλού μορφωτικού επιπέδου» σημείωσε αναφέροντας παράλληλα ότι στη χώρα μας τα ποσοστά εργαζομένων γυναικών είναι από τα χαμηλότερα και αυτό πρέπει να αλλάξει.

«Οι Ελληνίδες αποκτούν το πρώτο παιδί τους κατά μέσο όρο στην ηλικία των 30,3 ετών. Σχεδόν μία στις τρεις γεννήσεις στη χώρα μας πραγματοποιείται από γυναίκες ηλικίας 30-34 ετών και μία στις τέσσερις από γυναίκες ηλικίας 35-39 ετών. Στην Ελλάδα, δε, εμφανίζεται και ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά πρώτων γεννήσεων από μητέρες ηλικίας άνω των 40 στην Ευρώπη (5,3%). Αυτή η αναβολή της τεκνοποίησης και της απόκτησης του πρώτου παιδιού πολύ φυσιολογικά μειώνει τις πιθανότητες απόκτησης και δεύτερου ή τρίτου παιδιού. Οι μονογονεϊκές οικογένειες αυξάνονται και όλο και περισσότερες γυναίκες αποφασίζουν να μην κάνουν καθόλου παιδιά» πρόσθεσε η κ. Μακαντάση.

Οι ερευνητές του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) στην έρευνά τους για τη **διαΝΕΟσις** καταλήγουν σε **δέσμη προτάσεων** η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την ενίσχυση των επιδομάτων παιδιών από το πρώτο παιδί, την καθιέρωση ενός πριμ απόκτησης τέκνου για μητέρες κάτω των 30 ετών (2000 ευρώ ανά παιδί) και την ενίσχυση επιδομάτων τοκετού. Ενθαρρύνονται τόσο η ένταξη της μητέρας στην αγορά εργασίας και η παραμονή της σε αυτήν, όσο και η ενεργός συμμετοχή του πατέρα στην ανατροφή του παιδιού ή των παιδιών. Προτείνεται ακόμα η διεύρυνση των κριτηρίων ένταξης παιδιών σε βρεφονηπιακούς σταθμούς, η υποστήριξη των Δήμων για τη δημιουργία επιπλέον υποδομών παιδικών σταθμών αλλά και βρεφονηπιακών σταθμών (που φιλοξενούν παιδιά ηλικίας μέχρι 2,5 ετών), αλλά και η εισαγωγή νέων δομών, όπως ο θεσμός των βοηθών μπτέρων (εκπαιδευμένες γυναίκες που φυλάσσουν στο σπίτι τους 4-5 παιδιά).

2. ΤΡΙΕΤΙΕΣ ΠΟΙΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΑΙ ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΑ

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημ. Έκδοσης: . . . 21/09/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 21/09/2023

Σελίδα: 21

Παράθυρο για αναδρομικές τριετίες

Ποιους εργαζομένους και υπό ποιες προϋποθέσεις αφορούν οι αυξήσεις

Τη δυνατότητα διεκδίκησης ακόμην και αναδρομικών αυξήσεων αποκτούν χιλιάδες εργαζόμενοι μετά το «ξεπάγωμα» των τριετιών. Πρόκειται για μια ειδική, αλλά όχι σπάνια, κατηγορία μισθωτών, που κυρίως κατά τη διάρκεια της δημοσιονομικής κρίσης και ενώ οι τριετίες ήταν «παγωμένες», έβρισκαν δουλειά και αμείβο-

νταν με τον κατώτατο μισθό, χωρίς να αναγνωρίζεται η προϋπηρεσία που είχαν πριν από τον Φεβρουάριο του 2012. Αυτοί, από 1ης Ιανουαρίου 2024, βάσει της σχετικής διάταξης, θα πρέπει αφενός να λάβουν το σύνολο των προσαυξήσεων που δικαιούνται, ενώ θα αρχίσει να «τρέχει» και ο χρόνος για την επόμενη τριετία, μέχρι να

συμπληρώσουν συνολικά τις τρεις, που οδηγούν σωρευτικά σε αύξηση 30%. Αφετέρου, εάν δεν έχει περάσει 5ετία από την πρόσληψή τους με κατώτερο μισθό από αυτόν που κανονικά δικαιούνται, μπορούν να διεκδικήσουν αναδρομικά τις τριετίες που είχαν «κλειδώσει» πριν από τις 14 Φεβρουαρίου 2012. **Σελ. 24**

Μισθωτοί που κυρίως κατά τη διάρκεια της δημοσιονομικής κρίσης, και ενώ οι τριετίες ήταν «παγωμένες», έβρισκαν δουλειά και αμείβονταν με τον κατώτατο μισθό, χωρίς να αναγνωρίζεται η προϋπηρεσία που είχαν πριν από τον Φεβρουάριο του 2012, μπορούν να διεκδικήσουν αναδρομικές αυξήσεις.

Παράθυρο αναδρομικών αυξήσεων για χιλιάδες εργαζομένους

Ποιοι και υπό ποιες προϋποθέσεις μπορούν να διεκδικήσουν δύο ακόμη τριετίες

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Τη δυνατότητα διεκδίκησης ακόμη και αναδρομικών αυξήσεων –υπό προϋποθέσεις– και παρότι η διάταξη που κατατέθηκε στη Βουλή από τον υπουργό Εργασίας Αδωνι Γεωργιάδη ορίζει ρητά πως δεν υπάρχει αναδρομική ισχύ στη διαδικασία επανενεργοποίησης των μισθολογικών ωριμάνσεων - τριετιών, αποκτούν χιλιάδες εργαζόμενοι.

Πρόκειται για μια ειδική, αλλά όχι σπάνια, κατηγορία μισθωτών, που κυρίως κατά τη διάρκεια της δημοσιονομικής κρίσης και ενώ οι τριετίες ήταν «παγωμένες», έβρισκαν δουλειά και αμείβονταν με τον κατώτατο μισθό, χωρίς να αναγνωρίζεται η προϋπηρεσία που είχαν πριν από τον Φεβρουάριο του 2012.

Αυτοί, από 1ης Ιανουαρίου 2024, βάσει της σχετικής διάταξης, θα πρέπει αφενός να λάβουν το σύνολο των προσαυξήσεων που δικαιούνται, ενώ θα αρχίσει να «τρέχει» και ο χρόνος για την επόμενη τριετία, μέχρι να συμπληρώσουν συνολικά τις τρεις, που οδηγούν σωρευτικά σε αύξηση 30%. Αφετέρου, εάν δεν έχει παραγραφεί η αξίωσή τους, δηλαδή δεν έχει περάσει 5ετία από την πρόσληψή τους με κατώτερο μισθό από αυτόν που κανονικά δικαιούνται, θα μπορούν να προσφύγουν στα εργατικά δικαστήρια, διεκδικώντας αναδρομικά «την ώριμη προϋπηρεσία» που είχαν, ήτοι τις τριετίες που είχαν «κλειδώσει» πριν από τις 14 Φεβρουαρίου 2012. Μάλιστα, η αξίωση αυτή αφορά χρόνους εργασίας που έχουν διανυθεί ακόμη και σε διαφορετικούς εργοδότες ή ακόμη και σε τελειώς διαφορετικές ειδικότητες.

Να σημειωθεί ότι η δυνατότητα αυτή δεν προβλέπεται στην τροπολογία για τις τριετίες. Προκύπτει όμως εκ των πραγμάτων, καθώς και όλο το προηγούμενο διάστημα οι εργαζόμενοι δικαιούνταν τις τριετίες τους αλλά δεν τις πληρώνονταν.

Η δυνατότητα των αναδρομικών αυξήσεων δεν προβλέπεται στην τροπολογία για τις τριετίες. Προκύπτει όμως εκ των πραγμάτων, καθώς οι συγκεκριμένοι εργαζόμενοι δικαιούνταν τις τριετίες τους, αλλά δεν τις πληρώνονταν.

Αφορά όσους βρήκαν δουλειά μέσα στην κρίση με κατώτατο μισθό, χωρίς να τους αναγνωρίζεται η προϋπηρεσία πριν από το 2012.

Η διάταξη που κατατέθηκε στη Βουλή ορίζει άλλωστε ρητά ότι «ειδικά για την προσαύξηση λόγω προϋπηρεσίας σε όσους εργαζομένους αμείβονται με τον κατώτατο νομοθετημένο μισθό ή ημερομίσθιο, ως χρόνος προϋπηρεσίας αναγνωρίζεται ο χρόνος εξαρτημένης σύμβασης ή σχέσης εργασίας, που έχει διανυθεί σε οποιονδήποτε εργοδότη και σε οποιαδήποτε ειδικότητα πριν από την 14.2.2012 και μετά την 1.1.2024».

Όπως εξηγεί στην «Κ» ο εργατολόγος δικηγόρος Γιάννης Καρούζος, εφόσον οι αξιώσεις δεν έχουν παραγραφεί, ο ε-

ργαζόμενος μπορεί να προσφύγει διεκδικώντας τις διαφορές αποδοχών του, ενώ σε κάθε περίπτωση, από 1ης Ιανουαρίου 2024 και μετά, θα πρέπει να λάβει το σύνολο των ώριμων δικαιωμάτων του. Αλλά και στην περίπτωση που οι αξιώσεις έχουν παραγραφεί και ο εργαζόμενος λαμβάνει τον κατώτατο μισθό χωρίς τριετίες, παρότι είχε κλειδώσει την προϋπηρεσία του πριν από το 2012, όταν θα συμπληρώσει και την επόμενη τριετία θα πρέπει να πληρωθεί το σύνολο των τριετιών και όχι μόνο την τελευταία. Σε αυτή την περίπτωση, βέβαια, ξεκαθαρίζει ο κ. Καρούζος, δεν μπορεί να διεκδικήσει αναδρομικά τις διαφορές αποδοχών, καθώς οι αξιώσεις του έχουν παραγραφεί.

Σύμφωνα με τους ειδικούς της αγοράς εργασίας, οι περιπτώσεις μισθωτών που μπροστά στην πίεση της υψηλής ανεργίας δέχονταν να εργαστούν με αμοιβές κατώτερες από αυτές που δικαιούνταν, είναι πάρα πολλοί. Οι περισσότε-

ροι δε, επισμαίνουν, αμείβονται με τον κατώτατο και από 1ης Ιανουαρίου 2024 θα πρέπει να πληρωθούν το σύνολο των ώριμων δικαιωμάτων τους, συνεχίζοντας παράλληλα να κτιζουν την επόμενη τριετία, εάν τη δικαιούνται.

Αλλωστε, και στην ανάλυση συνεπειών της ρύθμισης που κατατέθηκε στη Βουλή, επισημαίνεται ότι στόχος της είναι η ενίσχυση του εισοδήματος των εργαζομένων, ειδικά αυτών που αμείβονται με τον κατώτατο, αντιμετωπίζοντας έτσι το ζήτημα των επίμονων πληθωριστικών πιέσεων που εξασθενίζουν την αγοραστική τους δύναμη. Προσοχή όμως, τόσο στην τροπολογία όσο και στην έκθεση ξεκαθαρίζεται ότι για το χρονικό διάστημα από 14.2.2012 έως και 31.12.2023 καμία αξίωση δεν γεννάται και δεν οφείλονται αυξήσεις μισθών ή ημερομισθίων, περιλαμβανομένων και εκείνων περί υπηρεσιακών ωριμάνσεων, για εργασία που πραγματοποιήθηκε κατά το συγκεκριμένο διάστημα.

4 ΤΟΠΙΚΑ

Οι θάνατοι στη χώρα μας είναι περισσότεροι από τις γεννήσεις

Ο ρυθμός αναπαραγωγής στην Ελλάδα είναι ο χαμηλότερος της Ευρώπης

Ο πληθυσμός στην Ελλάδα έχει αρχίσει να μειώνεται σε απόλυτα νούμερα από το 2010. Πλέον οι θάνατοι είναι περισσότεροι από τις γεννήσεις. Ενώ το 2010 καταγράφηκαν 114.766 γεννήσεις έναντι 109.084 θανάτων δέκα χρόνια αργότερα καταγράφηκαν 84.717 γεννήσεις έναντι 131.084 θανάτων. Στη χώρα μας ο ρυθμός αναπαραγωγής είναι ο χαμηλότερος στην Ευρώπη και ένας από τους χαμηλότερους παγκοσμίως. Ενώ το όριο σταθερότητας αναπαραγωγής είναι 2,1 παιδιά ανά γυναίκα, στην Ελλάδα είναι 1,3.

Τα παραπάνω ανέφερε ο ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Πειραιώς και επικεφαλής της ερευνητικής ομάδας της επικείμενης μελέτης για το θέμα «της υγείας και ενεργούς γήρανσης στην Ελλάδα», Μιλτιάδης Νεκτάριος στη διάρκεια εκδήλωσης για το δημογραφικό, την υπογεννητικότητα και τη γήρανση του πληθυσμού που διοργάνωσε ο Ιατρικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο της 87ης ΔΕΘ.

«Η υγεία και ενεργός γήρανση είναι δύο από τα εργαλεία που προκύπτουν από την ανάλυση του προβλήματος προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι συνέπειές του. Η ενεργός γήρανση έχει σχέση με την αύξηση του εργατικού πληθυσμού, δηλαδή των εργαζομένων σε κοινωνία και οικονομία. Στην Ελλάδα λόγω της γήρανσης έχει αρχίσει και μειώνεται αυτός ο πληθυσμός από το 2010, σε απόλυτα νούμερα, και θα πρέπει να κινητοποιήσουμε την αύξηση απασχόλησης εργαζομένων γυναικών, την εργαζομένων νέων κάτω των 25 ετών -όπου είμαστε στα χαμηλότερα ποσοστά σε όλη την Ευρώπη- και συνταξιοόχων. Τώρα υπάρχει ανάγκη να δουλέψουν και οι μεγαλύτεροι -όσοι μπορούν φυσικά- διότι τους χρειαζόμαστε κι όσο περνάνε οι δεκαετίες αυτό θα γίνεται ακόμη πιο επείγον» ανέφερε ο κ Νεκτάριος. Σημείωσε δε ότι η πρόσφατη ρύθμιση που έκανε η κυβέρνηση, για την εργασία και φορολογία των συνταξιούχων θα βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση αν ανταποκριθεί και η πλευρά της εργοδοσίας.

Η τάση της γήρανσης υπάρχει μέχρι και στην Κίνα

Ο κ. Νεκτάριος μίλησε για τάση γήρανσης όχι μόνο στο δυτικό αλλά και στο «βόρειο» και τρίτο κόσμο. «Να φανταστείτε», είπε χαρακτηριστικά, «ότι ακόμη και η Κίνα αντιμετωπίζει πρόβλημα γή-

ρανσης του πληθυσμού». «Οι βασικοί λόγοι του προβλήματος είναι η ... μείωση της θνησιμότητας διότι η ιατρική έχει κάνει θαύματα στο δυτικό κόσμο, οι συνήθειες υγιεινής και οι διατροφικές συνήθειες έχουν βελτωθεί. Επίσης έχει αυξηθεί το προσδόκιμο ζωής. Να σκεφτείτε ότι στην αρχή του 20ου αιώνα οι άνθρωποι ζούσαμε κατά μέσο όρο ... 40 χρόνια. Σήμερα ζούμε ως τα 85. Ωστόσο σε πολλές κοινωνίες όπου δεν υφίστανται αυτές οι συνθήκες το προσδόκιμο ζωής παραμένει χαμηλό, γύρω στα 50 χρόνια» ανέφερε ο κ. Νεκτάριος.

Παράλληλα σημείωσε ότι η κατάσταση δεν είναι αναστρέψιμη διότι κανένας από τους παραπάνω παράγοντες δεν πρόκειται να εκλείψει ή να διαφοροποιηθεί και πρόσθεσε ότι «ο μόνος τρόπος που θα μπορούσε να επηρεαστεί αυτό θα ήταν μέσω της μετανάστευσης που όμως έχει μια σειρά άλλες κοινωνικές προβληματικές που το καθιστούν ανέφικτο τόσο στη χώρα μας όσο και αλλού. Η μετανάστευση είναι σοβαρό εργαλείο και επειδή χρειαζόμαστε ξένο εργατικό δυναμικό πρέπει να σοβαρευτούμε κι εμείς και κυρίως η Ευρωπαϊκή Ένωση και να δρομολογήσουμε πολύ συγκεκριμένες ενέργειες. Δηλαδή αυτό που γίνεται τώρα στην Ευρώπη με τη μεταναστευτική της πολιτική είναι εντελώς λανθασμένο... Πρέπει να επιλέξουμε εμείς το προσωπικό της χό-

ρας με κανόνες και κριτήρια. Αυτή είναι πολιτική μιας χώρας που δεν είναι ξέφραγο αμπέλι. Θα πρέπει να υπάρξει μια συστηματική μέθοδος, αναλογιζόμενοι και τις γεωπολιτικές εξελίξεις των επόμενων τριάντα χρόνων».

Δυσοίωνα σενάρια για τον πληθυσμό της Ελλάδας

Η διευθύντρια ερευνών της διαΝΕΟσις Φαίη Μακτανάση μίλησε για όλα τα δυσοίωνα σενάρια των ερευνών σε σχέση με τον πληθυσμό της Ελλάδας τονίζοντας ότι το δημογραφικό έχει τις ρίζες του σε παλαιότερες γενιές διότι από το 1940 έχουμε μειώσεις στους δείκτες γονιμότητας. «Αν δεν αλλάξουν οι σημερινές συνθήκες και οι βασικοί παράγοντες του προβλήματος τότε, όπως επισημαίνουν οι μελετητές, θα κάνουμε λόγο για μείωση του πληθυσμού στην Ελλάδα στο μισό. Την ίδια ώρα, από τα τελευταία χρόνια της οικονομικής κρίσης ως σήμερα έχουν φύγει από την Ελλάδα χιλιάδες εργαζόμενοι και μάλιστα υψηλού μορφωτικού επιπέδου» σημείωσε αναφέροντας παράλληλα ότι στη χώρα μας τα ποσοστά εργαζομένων γυναικών είναι από τα χαμηλότερα και αυτό πρέπει να αλλάξει.

«Οι Ελληνίδες αποκοπτο από το πρώτο παιδί τους κατά μέσο όρο στην ηλικία των 30,3 ετών. Σχεδόν μία στις τρεις γεννή-

σεις στη χώρα μας πραγματοποιείται από γυναίκες ηλικίας 30-34 ετών και μία στις τέσσερις από γυναίκες ηλικίας 35-39 ετών. Στην Ελλάδα, δε, εμφανίζεται και ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά πρώτων γεννήσεων από μητέρες ηλικίας άνω των 40 στην Ευρώπη (5,3%). Αυτή η αναβολή της τεκνοποίησης και της απόκτησης του πρώτου παιδιού πολύ φυσιολογικά μειώνει τις πιθανότητες απόκτησης και δεύτερου ή τρίτου παιδιού. Οι μονογονεϊκές οικογένειες αυξάνονται και όλο και περισσότερες γυναίκες αποφασίζουν να μην κάνουν καθόλου παιδιά» πρόσθεσε η κ. Μακτανάση.

Τι έχουν κάνει άλλες χώρες με παρόμοια προβλήματα.

Οι ομιλητές στη συζήτηση του ΙΣΘ σημείωσαν πως η εντύπωση ότι η κακή οικονομική κατάσταση ευθύνεται για αυτή τη μείωση δεν αποδεδειγμένα καθώς οι ευρωπαϊκές οικονομίες παρουσιάζουν υπογεννητικότητα. Ωστόσο υπάρχουν χώρες όπως η Σουηδία και η Γαλλία οι οποίες έχουν κάνει ενσυνείκητη πρόοδο και έχουν βελτώσει κατά πολύ τους δείκτες γονιμότητας καθώς έλαβαν γενναία μέτρα κοινωνικής, επαγγελματικής και οικονομικής υποστήριξης των νέων ζευγαριών. Στην Γαλλία εφαρμόστηκαν μέτρα όπως η ευέλικτη άδεια για τους γο-

νείς, η οποία μπορεί να είναι από μερικής απασχόλησης για μικρό διάστημα μέχρι και πλήρης τριετής άδεια, με τον εργοδότη να μην πληρώνει τίποτε, και το κράτος να χορηγεί ένα επίδομα (35% του κατώτατου μισθού γι' αυτούς που επιλέγουν τριετή άδεια -περίπου 350 ευρώ το μήνα).

Οι ερευνητές του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) στην έρευνά τους για τη διαΝΕΟσις καταλήγουν σε δέσμη προτάσεων η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την ενίσχυση των επιδομάτων παιδιών από το πρώτο παιδί, την καθιέρωση ενός πριμι αποκτητής τέκνου για μητέρες κάτω των 30 ετών (2000 ευρώ ανά παιδί) και την ενίσχυση επιδομάτων τοκετού. Ενθαρρύνονται τόσο η ένταξη της μητέρας στην αγορά εργασίας και η παραμονή της σε αυτήν, όσο και η ενεργός συμμετοχή του πατέρα στην ανατροφή του παιδιού ή του παιδιών. Προτείνεται ακόμα η διευκρίνιση των κριτηρίων ένταξης παιδιών ο βρεφονηπιακός σταθμός, η υποστήριξη των Δήμων για τη δημιουργία επιπλέον υποδομών παιδικών σταθμών αλλά και βρεφονηπιακών σταθμών (που φιλοξενούν παιδιά ηλικίας μέχρι 2,5 ετών), αλλά και η εισαγωγή νέων δομών, όπως ο θεσμός των βοηθών μητέρων (εκπαιδευμένες γυναίκες που φυλάσσουν στο σπίτι τους 4-5 παιδιά).

4. ΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ ΑΠΟ ΤΟ 2025 ΓΙΑΤΙ ΣΥΜΦΕΡΕΙ Η ΕΞΟΔΟΣ ΦΕΤΟΣ

Μέσο: . . . . . ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 21/09/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 21/09/2023

Σελίδα: 17

ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ
Τι αλλάζει
από το 2025
■ Γιατί συμφέρει
η έξοδος φέτος

ΣΕΛ. 19

4. ΤΙ ΑΛΛΑΖΕΙ ΑΠΟ ΤΟ 2025 ΓΙΑΤΙ ΣΥΜΦΕΡΕΙ Η ΕΞΟΔΟΣ ΦΕΤΟΣ

Μέσο: . . . . . ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 21/09/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 21/09/2023

Σελίδα: 19

ΤΙ ΔΕΙΧΝΕΙ Η ΜΕΛΕΤΗ Γιατί συμφέρει η συνταξιοδότηση το 2023

ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΓΕΩΡΓΑΚΗ

Οι ασφαλισμένοι που θα συνταξιοδοτηθούν το 2023 θα είναι σαφώς ευνοημένοι ως προς το συνταξιοδοτικό τους αποτέλεσμα σε σύγκριση με όσους εξήλθαν από το 2022 και πριν αλλά και με όσους εξέλθουν μετά το 2024.

Όπως αναφέρει μελέτη της ΕΝΥΠΕΚΚ, όποιος αποφασίσει να βγει στη σύνταξη εντός του 2023 (εφόσον έχει θεμελιώσει το σχετικό δικαίωμά του) θα πρέπει να γνωρίζει ότι:

■ Θα λάβει ως εθνική σύνταξη 413,76 ευρώ ή 372,38 ευρώ, για 20 χρόνια ασφάλισης (6.000 ημέρες ασφάλισης) ή 15 χρόνια ασφάλισης (4.500 ημέρες ασφάλισης), αντίστοιχα. Δηλαδή θα λάβει αύξηση στην εθνική σύνταξη κατά 7,75%.

■ Θα λάβει αύξηση στην ανταποδοτική σύνταξη κατά 9,6%, δηλαδή με προσαύξηση των συνταξίων αποδοχών του σύμφωνα με τον πληθωρισμό του 2022 (9,6%).

■ Η συνολική αύξηση της σύνταξης για όσους κάνουν χρήση του συνταξιοδοτικού τους δικαιώματος το 2023 θα είναι σχεδόν 9% αφού θα λάβουν αύξηση 7,75% στην εθνική τους σύνταξη και 9,6% στην ανταποδοτική τους σύνταξη.

Οι συντάξιμες αποδοχές των ασφαλισμένων που θα αποφασίσουν να εξέλθουν στη σύνταξη το 2024 θα αναπροσαρμοστούν με το ποσοστό πληθωρισμού του προηγούμενου έτους (2023) που αναμένεται να κυμανθεί μεταξύ 3,5% και 4%. Εως 31-12-2024 η αναπροσαρμογή των συνταξίων αποδοχών θα γίνεται με βάση τον πληθωρισμό του προηγούμενου έτους του έτους συνταξιοδότησης (2023), ενώ από 1-1-2025 θα γίνεται με βάση τον ετήσιο δείκτη μεταβολής των μισθών της ΕΛΣΤΑΤ. Το ποσοστό της αύξησης, συνεπώς, μαζί με το μικρό ποσοστό της διόρθωσης για το 2023 (μέχρι μισή μονάδα του ΑΕΠ) δεν φαίνεται να ξεπερνά σφαιρικά το 4%.

Σύμφωνα με τις διευκρινίσεις που παρέχει η ΕΝΥΠΕΚΚ:

1. Οι πρόωρες συνταξιοδοτήσεις προ του 62ου έτους ηλικίας έχουν καταργηθεί από 1-1-2022 και κατά παράταση από 1-1-2023.

2. Οσοί/-ες έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι 31-12-2022 έχοντας, μέχρι την ημερομηνία αυτή, αθροιστικά όλες τις κατά νόμο προϋποθέσεις, έχουν τη δυνατότητα να βγουν στη σύνταξη φέτος (2023), αλλά και τα επόμενα χρόνια, χωρίς να φοβούνται ότι θα αλλάξουν εις βάρος τους οι προϋποθέσεις για έξοδο στη σύνταξη.

3. Οι πρόωρες συνταξιοδοτήσεις οδηγούν και σε μικρό συνταξιοδοτικό αποτέλεσμα (χαμηλές συντάξεις). Μόνο όσοι έχουν πάνω από 30 χρόνια ασφάλισης (ειδικά μετά τον Ν. 4670/2020) και κυρίως όσοι έχουν από 37 έως 41 χρόνια ασφάλισης, μπορούν να προσδοκούν σε μια καλή σχετικά σύνταξη αφού σε αυτές τις κατηγορίες ασφαλισμένων τα νέα ποσοστά αναπλήρωσης οδηγούν σε σαφώς υψηλότερες συντάξεις.

4. Το τελικό ύψος της σύνταξης είναι συνάρτηση των εξής τεσσάρων παραγόντων, αθροιστικά συνυπολογιζομένων:

■ των συνταξίων αποδοχών από το 2022 έως το έτος συνταξιοδότησης

■ του ύψους των ασφαλιστικών εισφορών

■ των ποσοστών αναπλήρωσης που ισχύουν για κάθε ξεχωριστή περίπτωση ασφαλισμένου

■ του τρόπου και του ποσοστού αναπροσαρμογής των συνταξίων αποδοχών από το 2002 μέχρι και το έτος συνταξιοδότησης, αφού οι συντάξιμες αποδοχές αναπροσαρμόζονται μέχρι και το 2024 με το ποσοστό του πληθωρισμού του προηγούμενου έτους της συνταξιοδότησης, ενώ από 1-1-2025 θα αναπροσαρμόζονται με βάση τον δείκτη μεταβολών μισθών της ΕΛΣΤΑΤ.

5. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ

Μέσο: . . . . . ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 21/09/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 21/09/2023

Σελίδα: 17

ΡΕΥΜΑ

Διευρύνεται το
κοινωνικό τιμολόγιο
σε ευάλωτους
και πολυτέκνους

ΣΕΛ. 18

5. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ

Μέσο: . . . . . ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 21/09/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 21/09/2023

Σελίδα: 18

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟ ΡΕΥΜΑ

Ειδικές εκπτώσεις για ενεργειακά ευάλωτους και πολυτέκνους

Στο τραπέζι δύο νέες κατηγορίες κοινωνικών τιμολογίων για νοικοκυριά με παιδιά και σε περιοχές με ανάγκη μεγαλύτερης θέρμανσης – Τέλος οι οριζόντιες επιδοτήσεις από 1.1.2024

ΤΟΥ ΧΡΗΤΟΥ ΚΟΛΩΝΑ

Τέλος στις οριζόντιες επιδοτήσεις των λογαριασμών ρεύματος μπαίνει από την 1η Ιανουαρίου του 2024 και πλέον η στήριξη στα τιμολόγια θα παρέχεται στους ενεργειακά ευάλωτους καταναλωτές.

Δηλαδή, σύμφωνα με το σχέδιο που επεξεργάζεται το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, στήριξη θα παρέχεται σε εκείνους που καταναλώνουν περισσότερες ποσότητες ηλεκτρικού ρεύματος για να θερμανθούν. Το μοντέλο για τη χορήγηση επιδόματος θέρμανσης (που βασίζεται στις βαθμομέρες) και διαφοροποιείται από περιοχή σε περιοχή (Ταχυδρομικό Κώδικα) θα εφαρμοστεί και για τη στήριξη των καταναλωτών ηλεκτρικού ρεύματος.

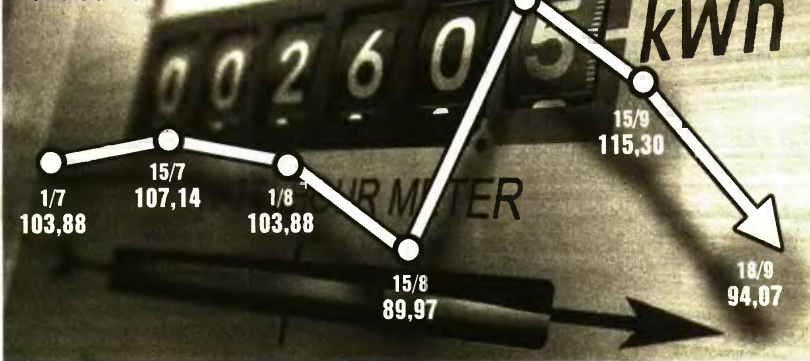
Όπως αναφέρουν πληροφορίες των «ΝΕΩΝ», στα σκαριά είναι η καθιέρωση δύο νέων κατηγοριών Κοινωνικών Οικιακών Τιμολογίων (ΚΟΤ) πέραν των ΚΟΤ Α' και ΚΟΤ Β' που ισχύουν σήμερα και αφορούν τη χορήγηση έκπτωσης ρεύματος στους ευάλωτους καταναλωτές ρεύματος.

Την έκπτωση για το ΚΟΤ Α' την παίρνουν όσοι έχουν χαμηλό εισόδημα (κοινωνικό εισόδημα αλληλεγγύης) και την έκπτωση για το ΚΟΤ Β' οι καταναλωτές με συγκεκριμένα εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια και επιπρόσθετως έχουν μέλος στην οικογένεια το οποίο χρειάζεται μηχανική υποστήριξη

ΤΙΜΕΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΧΟΝΔΡΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Ευρώ/μεγαβατώρα

ξη ιατρικής συσκευής, άτομο με αναπηρία και επιπλέον ενήλικο ή ανήλικο μέλος.

Οι εκπτώσεις στο ρεύμα στις δύο κατηγορίες ΚΟΤ δίνονται με βάση συγκεκριμένα όρια τετραμηνιαίας κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας.

Τα σενάρια

Με βάση τα σενάρια που εξετάζει το υπουργείο Περιβάλλοντος και

Ενέργειας στόχος είναι να ενισχυθούν και οι ενεργειακά ευάλωτοι καταναλωτές.

Οι πληροφορίες θέλουν να δημιουργείται μία τρίτη κατηγορία ΚΟΤ (ΚΟΤ Γ') όπου σε αυτήν θα χορηγούνται έξτρα εκπτώσεις σε όσους διαμένουν σε περιοχές με ανάγκη μεγαλύτερης θέρμανσης.

Ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Θεόδωρος Σκυλακάκης σε όλες τις τελευταίες δημόσιες

Θα παραμείνει παγωμένη και η ρήτρα αναπροσαρμογής στους λογαριασμούς ρεύματος αλλά και ο τρόπος τιμολόγησης των παρόχων

δηλώσεις του σημειώνει τη διαφοροποίηση μεταξύ των ευάλωτων και ενεργειακά ευάλωτων καταναλωτών, εξηγώντας για τους τελευταίους πως πρόκειται για εκείνους με τις μεγαλύτερες ανάγκες θέρμανσης.

Μένει αδιευκρίνιστο αν η συγκεκριμένη κατηγορία των καταναλωτών θα δικαιούται την έξτρα έκπτωση στο τιμολόγιο ρεύματος τη χειμερινή περίοδο ή για όλο τον χρόνο. Το σίγουρο είναι πως θα υποβάλλουν αιτήσεις σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους.

Επίσης δεν έχει ξεκαθαριστεί αν στην κατηγορία των καταναλωτών θα λαμβάνονται υπόψη τα εισοδηματικά και περιουσιακά στοιχεία των κατηγοριών ΚΟΤ Α' και ΚΟΤ Β' ή αν θα είναι διαφορετικά.

Ειδική κατηγορία Κοινωνικού Οικιακού Τιμολογίου ρεύματος (ΚΟΤ Δ') θα καθιερωθεί για τους πολυτέκνους, δηλαδή για όσους έχουν πάνω από τέσσερα ανήλικα παιδιά.

Το ειδικό τιμολόγιο που ίσχυε για τους πολυτέκνους καταργήθηκε το 2018, ωστόσο απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας το 2022 επέτρεψε τη δημιουργία ειδικού εκπαιδευτικού τιμολογίου.

Ετσι η τέταρτη κατηγορία ΚΟΤ αναμένεται να αφορά τους συγκεκριμένους καταναλωτές ρεύματος.

Η ρήτρα

Ο Θεόδωρος Σκυλακάκης μιλώντας στο OT Forum στην 87η Διεθνή Εκθεση Θεσσαλονίκης σημείωσε πως το ισχύον σύστημα επιδότησης των τιμολογίων ρεύματος για τους οικιακούς καταναλωτές με τετραμηνιαία κατανάλωση έως 500 κιλοβατώρες θα διατηρηθεί μέχρι το τέλος του 2023.

Για το διάστημα αυτό θα παραμείνει παγωμένη και η ρήτρα αναπροσαρμογής στους λογαριασμούς ρεύματος αλλά και ο τρόπος τιμολόγησης των παρόχων. Δηλαδή η ανακοίνωση των τιμολογίων του επόμενου μήνα κάθε 20 του τρέχοντος μήνα.

Σε εφαρμογή θα μείνει και ο μηχανισμός ανάκτησης εσόδων στη χονδρεμπορική αγορά, ώστε να συγκεντρώνονται με το πλαφόν στις αμοιβές των ηλεκτροπαραγωγών οι πόροι για την επιδότηση των οικιακών τιμολογίων ρεύματος.

6. ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΟΙ ΛΙΓΩΤΕΡΕΣ ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ

Μέσο: . . . . . ΕΣΤΙΑ

Ημ. Έκδοσης: . . .21/09/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .21/09/2023

Σελίδα: 1

Στήν Ελλάδα οί λιγώτερες γεννήσεις παγκοσμίως

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ο ρυθμός αναπαραγωγής του πληθυσμού είναι ο χαμηλότερος σέ ὄλη τήν Εὐρώπη καί ἀπό τούς χαμηλότερους παγκοσμίως. Ὁ πληθυσμός ἔχει ἀρχίσει νά μειώνεται αἰσθητά ἀπό τό 2010, ἀλλά τώρα πλέον ἔχει περάσει σέ ἐπικίνδυνο στάδιο, ἀναφορικῶς μέ τήν «ἐπιβίωση» τῆς χώρας. Τά στοιχεῖα γιά τόν πληθυσμό στήν Ελλάδα ἀναφέρουν πῶς ἐνῶ τό 2010 κατεγράφησαν 114.766 γεννήσεις ἔναντι 109.084 θανάτων,

Συνέχεια στήν σελ. 4

Στήν Έλλάδα οι λιγώτερες γεννήσεις παγκοσμίως

Οι Έλληνίδες γεννούν μετά την ηλικία των 30

Συνέχεια από την σελ. 1

δέκα χρόνια αργότερα κατεγράφησαν 84.717 γεννήσεις έναντι 131.084 θανάτων. Επίσης, ενώ το όριο σταθερότητας αναπαραγωγής είναι 2,1 παιδιά ανά γυναίκα, στην Ελλάδα είναι 1,3. Συμφώνως προς τον Όμοτιμο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Πειραιώς και επί κεφαλής της ερευνητικής ομάδας της επικείμενης μελέτης για το θέμα «της ύγιους και ένεργους γήρανσης στην Ελλάδα», κ. Μιλτιάδη Νεκτάριο, εξήγησε τι συμβαίνει με την τάση γηράσκουσας.

«Η ένεργός γήρανση έχει σχέση με την αύξηση του εργατικού πληθυσμού, δηλαδή των εργαζομένων σε κοινωνία και οικονομία. Στήν Ελλάδα λόγω της γήρανσης έχει αρχίσει και μειώνεται αυτός ο πληθυσμός από το 2010, σε απόλυτα νούμερα, και θά πρέπει νά κινητοποιήσουμε την αύξηση απασχόλησης εργαζομένων γυναικών, την αύξηση εργαζομένων νέων κάτω των 25 ετών –όπου είμαστε στά χαμηλότερα ποσοστά σε όλη την Εύρωπη– και συνταξιούχων. Τώρα υπάρχει ανάγκη νά δουλέψουν και οι μεγαλύτεροι –όσοι μπορούν φυσικά– διότι τους χρειαζόμαστε κι όσο περνάνε οι δεκαετίες, αυτό θά γίνεται ακόμη πιο επείγον» ανέφερε ο κ. Νεκτάριος.

Παρατήρησε ότι ακόμη και στην Κίνα υπάρχει πρόβλημα γηράσκουσας του πληθυσμού. Οί βασικοί λόγοι του προβλήματος είναι ή μείωση της θνησιμότητας, διότι ή ιατρική έχει κάνει θαύματα στον δυτικό κόσμο και οι συνθήκες υγιεινής και οι διατροφικές συνήθειες έχουν βελτιωθεί. Επίσης, έχει αυξηθεί τό προσδόκιμο ζωής. Στις αρχές του 20ού αϊ. άνθρωποι ζούσαν κατά

μέσον όρον 40 χρόνια. Σήμερα ζούν έως τά 85.

Παράλληλα σημείωσε ότι ή κατάσταση δέν είναι αναστρέψιμη, διότι κανένας από τους παραπάνω παράγοντες δέν πρόκειται νά εκλείψει ή νά διαφοροποιηθεί, και προσέθεσε ότι «ό μόνος τρόπος πού θά μπορούσε νά επιτευχθεί αυτό θά ήταν μέσω της μετανάστευσης πού όμως έχει μία σειρά άλλες κοινωνικές προβληματικές πού τό καθιστούν ανέφικτο τόσο στή χώρα μας όσο και άλλου.»

Η διευθύντρια έρευνών της διαΝΕΟσις κ. Φαίη Μακαντάση μίλησε για όλα τά δυσσιώνα σε νάρια των έρευνών σε σχέση με τον πληθυσμό της Ελλάδος, τονίζοντας ότι τό δημογραφικό έχει τις ρίζες του σε παλαιότερες γενιές, διότι από τό 1940 έχου-

με μειώσεις στους δείκτες γονιμότητας. «Οί Έλληνίδες αποκτούν τό πρώτο παιδί τους κατά μέσο όρο στήν ηλικία των 30,3 ετών. Σχεδόν μία στις τρεις γεννήσεις στήν χώρα μας πραγματοποιείται από γυναίκες ηλικίας 30-34 ετών και μία στις τέσσερις από γυναίκες ηλικίας 35-39 ετών. Στήν Ελλάδα, δέ, εμφανίζεται και ένα από τά μεγαλύτερα ποσοστά πρώτων γεννήσεων από μητέρες ηλικίας άνω των 40 στήν Εύρωπη (5,3%). Αυτή ή αναβολή της τεκνοποίησης και της απόκτησης του πρώτου παιδιού πολύ φυσιολογικά μειώνει τις πιθανότητες απόκτησης και δεύτερου ή τρίτου παιδιού. Οί μονογονεϊκές οικογένειες αυξάνονται, και όλο και περισσότερες γυναίκες αποφασίζουν νά μήν κάνουν καθόλου παιδιά» προσέθεσε ή κ. Μακαντάση.

— ΕΡΓΑΣΙΑ —

ΤΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΠΟΝΟΜΕΥΕΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΙΩΑΝΝΟΥ*

Το μέλλον της εργασίας στην Ελλάδα, υπό το φως των ραγδαίων αλλαγών διεθνώς, μας έχει απασχολήσει συστηματικά στον ΣΕΒ τα τελευταία χρόνια. Σαραντά και πλέον Special Reports στη σειρά «το Μέλλον της Εργασίας» τεκμηριώνουν, αναλύουν, και προτείνουν πολιτικές, συνοδευόμενα από ανάλογες πρωτοβουλίες, ώστε η απασχόληση και οι αγορές εργασίας να παρακολουθήσουν τις διεθνείς τάσεις μετασχηματισμών, συμβάλλοντας στην οικονομική και κοινωνική ευημερία της χώρας. Το θέμα δεν είναι, πλέον, μόνον να γνωρίζουμε τι πρέπει να γίνει. Είναι να γίνει εγκαίρως και σε μεγάλη κλίμακα. Συγκεκριμένα πρέπει:

▶ Να αυξηθούν τα ποσοστά απασχόλησης των νέων και των γυναικών στην Ελλάδα (από τα χαμηλά της ΕΕ). Οι νέοι να μεταβαίνουν αποτελεσματικότερα και συντομότερα (χωρίς ανεργία) από την εκπαίδευση στην απασχόληση, έχοντας προϋποθέσεις επαγγελματικού προσανατολισμού, γνώσεων και πρακτικής εμπειρίας - μαθητείας και πρακτικής άσκησης. Προς αυξανόμενο αριθμό καλύτερων θέσεων εργασίας γι' αυτούς. Συνδεδεμένων με νέες επενδύσεις σύγχρονης παραγωγής και τεχνολογίας. Η πρωτοβουλία μας, «Skills4Jobs», είναι προς αυτή την κατεύθυνση.

▶ Οι γυναίκες να διευκολύνονται να εισέλθουν στην απασχόληση και να παραμένουν όταν δημιουργήσουν οικογένεια και αποκτήσουν παιδιά. Χωρίς εκπτώσεις στην καριέρα τους. Η πρωτοβουλία μας «Επιχείρηση Ισότητα» είναι προς αυτή την κατεύθυνση.

▶ Να αξιοποιηθούν σύγχρονες μορφές οργάνωσης της εργασίας, όπως η υβριδική εργασία. Η πρωτοβουλία μας TeleworkReady είναι προς αυτή την κατεύθυνση.

▶ Να αντιστραφεί το brain drain. Η πρωτοβουλία μας IG@work είναι προς αυτή την κατεύθυνση.

Η ΜΕΙΖΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΟΜΕΝΩΝ ΔΕΚΑΕΤΙΩΝ

Όμως ακόμη και εάν, με τις κατάλληλες πολιτικές, μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, τα ποσοστά απασχόλησης νέων και γυναικών αυξηθούν στην Ελλάδα ραγδαία κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες, ώστε να συγκλίνουν στον μέσο όρο της ΕΕ, ακόμη και αν το brain drain ελεγχθεί, και μηδενιστεί η καθαρή εξωτερική μετανάστευση, το μέλλον της εργασίας στην Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπο με ακόμη μια μείζονα πρόκληση: τη δυναμική συρρίκνωσης και γήρανσης του συνολικού πληθυσμού, αλλά και του πληθυσμού σε εργάσιμη ηλικία. Είναι το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η κοινωνία μας και η οικονομία μας στο τέλος αυτής και στις επόμενες δεκαετίες.

Οι, ήδη, εκδηλούμενες ελλείψεις σε κλάδους και επαγγέλματα τεχνολογίας στην αγορά εργασίας, και οι προβολές τους, αν δεν αντιμετωπιστούν, θα περιορίσουν τις μακροπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης. Όταν έχεις πληθυσμό που μειώνεται αλλά και που, ταυτόχρονα, όλο και μικρότερο ποσοστό του εργάζεται, εάν ταυτόχρονα έχεις ως στόχο την ανάπτυξη, υπάρχει ένας μόνον τρόπος να το πετύχεις: οι πιο λίγοι που εργάζονται να γίνονται όλο και πιο παραγωγικοί, η αύξηση της παραγωγικότητάς τους να αντισταθμίζει και να υπερκαλύπτει την τάση μείωσης της παραγωγής που προκύπτει από τη μείωση του αριθμού τους.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Οι αναγκαίες υψηλότερες επενδύσεις κεφαλαίου, για να αυξηθεί η εγχώρια παραγωγή και η παραγωγικότητα, χρειάζονται και το κατάλληλο ανθρώπινο κεφάλαιο. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί και να μετριάσει τις επικείμενες ελλείψεις στην αγορά εργασίας, υπό την προϋπόθεση ότι θα αντιστραφεί το brain drain σε brain gain. Καθώς οι δυσμενείς δημογραφικές τάσεις αφορούν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, το δυναμικό της κινητικότητας εντός της ΕΕ είναι οι περισσότερο αναπτυγμένες οικονομίες και περιφέρειες να επωφε-

λούνται από την εντός ΕΕ κινητικότητα. Με δεδομένο το μισθολογικό χάσμα, η Ελλάδα θα πρέπει να το αντιμετωπίσει μειώνοντας την υψηλότατη φορολογία της ειδικευμένης μισθωτής εργασίας προστιθέμενης αξίας. Με στόχο να αξιοποιήσει την ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση, και τη νέα παγκοσμιοποίηση του «friendshoring», και να γίνει προορισμός επιστροφής του ελληνικού ταλέντου/ανθρώπινου κεφαλαίου, αλλά και από την ΕΕ και τρίτες χώρες.

Ταυτόχρονα, η δημιουργία του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας ως γίνε ευκαιρία δημοσίου προβληματισμού και αποτελεσματικότερων πολιτικών στο δημογραφικό, που να μετριάσουν τις βραχυπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις της δημογραφικής κάμψης. Επιτρέποντας και ενθαρρύνοντας υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών, με καλύτερη παροχή υπηρεσιών φροντίδας παιδιών και ηλικιωμένων. Και με πολιτικές και κίνητρα για την αύξηση των ποσοστών γονιμότητας, που θα έχουν θετικό αντίκτυπο μακροπρόθεσμα.

Τέλος, αν επιθυμούμε να αξιοποιήσουμε τις θετικές επιπτώσεις της ΤΝ (αν και η υιοθέτησή της εξακολουθεί να είναι διεθνώς, και ακόμη περισσότερο στην Ελλάδα, στα αρχικά στάδια) για το μέλλον της εργασίας στην Ελλάδα, στην παραγωγικότητα και στις θέσεις ειδικευμένης εργασίας, αυτό συνδέεται με τον ρυθμό υιοθέτησης της τεχνολογίας και τον ψηφιακό μετασχηματισμό στην οικονομία και την εκπαίδευση, με το μερίδιο και τον ρυθμό δημιουργίας θέσεων εργασίας υψηλής ειδίκευσης, με τον βαθμό ανοίγματος της οικονομίας στον ανταγωνισμό των διεθνών αγορών, και με τον αποτελεσματικό συνδυασμό ευελιξίας και ασφάλειας στις αγορές εργασίας. Το θετικό μέλλον της εργασίας στην Ελλάδα καλεί σε μεταρρυθμίσεις.

*Ο Χρήστος Α. Ιωάννου είναι σύμβουλος Διοίκησης του ΣΕΒ.